

Рожков Е. Є., студент групи Б-ПД-932
Науковий керівник –Рибальченко Л. В.,
доцент кафедри економічної
та інформаційної безпеки,
кандидат економічних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ШАХРАЙСТВО В ІНТЕРНЕТІ

Сьогодні в Україні та у світі поширюється шахрайство в інтернеті, оскільки багато людей працюють, здійснюють покупки у ньому, тому шахраї використовують інтернет для заволодіння чужим майном, бо на цей час це актуально.

Необхідно зазначити, що відбувається різке збільшення злочинів проти власності у зв'язку з економічними, політичними та соціальними перетвореннями. Це стосується, зокрема, і шахрайства, особливо через мережу «Інтернет». Велика інформаційна система стала благодатним середовищем для здійснення шахрайства в мережі «Інтернет». Використання Інтернету для здійснення шахрайства, мабуть, є одним із поширених видів кіберзлочинності.

Спочатку необхідно визначитись з поняттям шахрайства. Регулювання шахрайства в цілому передбачене Кримінальним кодексом України (ст. 190). Згідно з цією статтею під шахрайством треба розуміти заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою [1].

Обманом є повідомлення неправдивих відомостей або приховування, умовчування певних обставин, повідомлення про які було обов'язковим за цих обставин. А зловживання довірою полягає у тому, що злочинець для заволодіння майном потерпілого використовує близькі, довірчі стосунки з ним. Внаслідок шахрайських дій потерпілий – власник, володілець, особа, у віданні або під охороною якої є майно, добровільно передає майно або право на майно винній особі. Безпосередня участь потерпілого у передачі майнових благ і добровільність його дій є обов'язковими ознаками шахрайства, які відрізняють його від викрадення майна та інших злочинів проти власності.

Поняттям та особливостями шахрайства займались такі вчені зі сфер психології, педагогіки, політології, соціології та історії, зокрема Ю. А. Єрмакова, Т. С. Кабаченко, Ц. Р. Кара-мурзи, Г. А. Ковальова, І. К. Мірошник, Є. В. Сидоренко, Ю. М. Дмитрієнко, Н. В. Гребіня, К. Л. Попова, У. Альбрехт, Дж. Венц, Т. Уільям та ін.

Під Інтернетом треба розуміти велику базу інформації. Інтернет став невід'ємною частиною для людей. Але розвиток інформаційних технологій не

тільки приносить позитив та легкість, а й призводить до негативних наслідків, а саме розвитку нових злочинів, до яких належить шахрайство в мережі «Інтернет». У нашому сьогоденні інформація стала предметом злочинної діяльності. Для шахраїв це досконалий інструмент, завдяки якому вони можуть залишатися анонімними під час вчинення злочинів. З кожним кроком цей вид шахрайства все більше удосконалюється, шахраями використовуються більш актуальні продумані способи та маніпуляції людьми [2, с. 30].

Цей вид шахрайства має свої особливості, до яких належать:

– контакт між потерпілим і правопорушником відбувається через Інтернет;

– жертва не бачить і майже ніколи не знає зловмисника особисто;

– передача грошей або майна здійснюється дистанційно.

Розслідуванням цього виду шахрайства займається кіберполіція. До видів шахрайства в мережі «Інтернет» належить фішинг, шахрайство з кредитними картами, фіктивні інтернет-магазини, пропозиції допомоги в погашенні боргу, пропозиції швидкого заробітку. Щодо фішингу, то можна вважати його найстарішим видом шахрайства в Інтернеті. Його мета – отримання логіна та пароля користувача з метою подальшого використання його особистих даних. Прикладами фішингу є розсилка з електронної пошти, схожої на адресу відомого бренду, з проханням авторизуватися на сторонньому ресурсі; використання сайтів, майже ідентичних популярним інтернет-магазинам, фінансовим організаціям і соцмережам. Стосовно шахрайства з кредитними картками, то шахраї можуть отримати кредит на картку користувача у разі, якщо останній не заблокував її у випадку втрати або коли користувач повідомив особисті дані, які містяться на картці (номер картки, термін дії та CVV-код).

Отже, сутність шахрайства полягає у психологічному впливі шахрая на жертву, а саме досягнення матеріальної вигоди шляхом обману або шантажу. До основних прийомів злочинного маніпулювання і психологічного впливу на свідомість та поведінку жертви в мережі «Інтернет» можна віднести:

– маніпулювання змістом та формою надання інформації;

– створення штучного дефіциту часу для ухвалення рішення (вимагання сплатити неіснуючу послугу або товар у найкоротші терміни).

Дослідивши літературу, зазначимо, що шахраї гарні психологи та знають, на які слабкі сторони треба надавати для отримання результату, а саме, щоб люди добровільно розлучалися зі своїми грішми (жадібність, віра «в щасливий випадок», спрага «халяви» тощо). На практиці притягнути до відповідальності таких шахраїв вкрай важко, оскільки вони в Інтернеті є анонімними. Тому, для того щоб не стати жертвою шахраїв, необхідно:

– не надавати особисті дані на незнайомих сайтах. Паспортні і платіжні дані, телефон, логін і пароль в Інтернеті надавати тільки в разі 100 % впевненості, що перебуваєте на офіційних сайтах;

– уточнювати інформацію та ставити додаткові запитання, що

стосуються ситуації;

- не робити великих передплат під час покупки в інтернет-магазині;
- не користуватися підозрілими сервісами або пропозиціями інших громадян.

Зазвичай, люди або сервіси, які пропонують швидкий заробіток, на практиці і є шахраями.

Тож, підсумовуючи вищевикладене, потрібно правоохоронним органам та іншим органам проводити масові інформування населення щодо діяльності шахраїв, їх методів та прийомів, щоб люди не стали жертвою шахраїв. Наприклад, як це зробили у Вільногірському бюро правової допомоги, де провели бесіду з населенням про найпоширеніші нині види шахрайства, в тому числі і про «телефонних» злочинців та про наслідки таких SMS-повідомлень [3].

Бібліографічні посилання

1. Кримінальний кодекс України : Кодекс від 05.04.2001р. № 2341-III в редакції від 04.10.2021р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 25–26. Ст.131.
2. Прудка Л. М. Психологічні особливості шахрайства в мережі Інтернет. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2018. № 2. С. 30–33.
3. Нужна О. Про шахрайство, яке завжди на часі, розповідають у Вільногірському бюро правової допомоги. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/novyny/pro-shahrajstvo-yake-zavzhdy-na-chasi-rozprovidayut-u-vilnogirskomu-byuro-pravovoyi-dopomogy/>

Романенко П. П., курсант 3-го курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Науковий керівник – Гребенюк А. М., доцент кафедри економічної та інформаційної безпеки, кандидат технічних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

ІНФОРМАЦІЙНІ ПІДСИСТЕМИ, ЯКІ ДОПОМОГАЮТЬ РОЗСЛІДУВАННЮ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ

Розгляд цієї теми зумовлений розслідуванням правопорушень, які потребують використання кримінального аналізу. Інформаційні підсистеми допомагають досягнути очікуваного результату, але важливо правильно використовувати обрану підсистему аби прискорити процес пошуку.

Інформаційні підсистеми, які функціонують на базі Національної поліції України, допомагають розкриттю правопорушень різної складності,